

GUDAČKI KVARTET IZ TIRANE ODRŽAO KONCERT U ZAGREBU

U organizaciji Koncertne direkcije Zagreb, a pod pokroviteljstvom Ministarstva kulture Albanije i Hrvatske, Gudački kvartet iz Tirane održao je koncert u Preporodnoj dvorani u Opatičkoj ulici u Zagrebu.

Na programu su bila djela W. A. Mozarta, Ravela i albanskog skladatelja Tisha Daije.

K.

VIROVITICA: VIOLINA I GITARA

Bračni par iz Zagreba Mirta **Pleteršek-Blašković**, violina i Bruno **Blašković**, gitara podarili su Virovitičane ozbiljnom glazbom. Rijetki instrumentalni sastav svojim zvukom ugodno je 14. srpnja ispunio crkvu sv. Roka.

Te večeri glazbenici su izveli: *Sonatu* op. 1 br. 4 G. F. Händela; tri djela virtuozna violine Niccola Paganinija: *Sonatu* I. i VI. (iz *Centone di Sonate*) i *Cantabile*; od Španjolca Fernanda Sor y Sors nježnu *La Romanescu*; *Melodiju* C. W. Glucka; od Talijana Maura Giuliani vedri i razigrani *Duetto* op. 77 i od romantika Franza Schuberta poznatu skladbu *Ave Maria*.

Svojim sviranjem glazbenici su slušatelje, kojih je bio lijepi broj, vrlo oduševili, što su pokazali zanosnim i dugim pljeskom. Njime razdragani, glazbenici su u produžetku još izveli nježnu i raspjevanu *Serenadu* Franza Schuberta.

Tijekom programa ugodno su se izmjenjivali zanos i temperamentnost, melodioznost i razgovor instrumentata – sve je bilo prožeto dragošću, razigranošću i proživljenošću. Violinom i gitarom glazbenici su se potvrdili kao skladni duet.

Koncert je organizirala privatna tvrtka »Mikešland« (G. Mijo Pavelko) iz Virovitice koja je ciklusom klasične glazbe »Četiri godišnja doba« tijekom godine organizirala četiri koncerta klasične glazbe.

Franjo JESENOVIĆ

9. EUROPSKA KONFERENCIJA DRUŠTAVA CRKVENE GLAZBE

Od 19. do 23. rujna 1996. godine održana je u Grazu 9. europska konferencija društava crkvene glazbe (CEDAME). Tema je bila: *Slavljenje života – slavlje vjere*. Konferencija je održana u Bogoslovnom sjemeništu u Grazu.

Konferenciju je otvorio biskup iz Klagenfurta dr. Egon **Kapellari**.

Program je bio vrlo raznolik:

Održana su 3 referata:

1. Wilhelm **Zauner**: *Rad, slobodno vrijeme, blagdan. Postanak i smisao crkvenog blagdana. Nedjelja: slavljenje života – slavlje vjere.*

2. Dr. Stanko **Lipovšek**: *Iskustva iz jedne bivše komunističke zemlje.*

3. Peter Paul **Kasper**: *O teškoći: kako danas Službu Božju ne samo "držati" nego i "slaviti". Trideset godina poslije zadnje liturgijske reforme.*

Održane su i dvije konferencijske sjednice. Prvog dana sudionici su razgledali Graz, drugog dana posjetili su Maribor a u nedjelju samostan Vorau.

Konferenciji su bili nazočni uzvanici iz Austrije, Bijele Rusije, Češke, Francuske, Hrvatske (mo. Miroslav Martinjak i dr. Marijan Steiner), Irske, Italije, Litve, Mađarske, Nizozemske, Njemačke, Slovenije i Švicarske.

K.

PRIKAZI

Franjo Emanuel Hoško

MARIJAN JAIĆ – OBNOVITELJ MEĐU PREPORODITELJIMA

Izdavač: Katehetski salezijanski centar u Zagrebu
serija "Orijentacije", 212 stranica

Monografija o priređivaču pjesmarice *Vinac* i pjevnika
Napivi Marijanu Jaiću

IZ INOZEMSTVA

GOSTOVANJE CRKVENOG ZBORA GALA-GLJIV U HKM U MÜNCHENU

München, 23.9.1996. (IKA) – Crkveni zbor sinjske župe Gala-Gljiv gostovao je 21. i 22. rujna u Hrvatskoj katoličkoj misiji u Münchenu. Zbor je izveo koncert u misijskoj dvorani, te je u subotu, 21. rujna, uvećao pjevanjem misno slavlje u katedrali sv. Pavla. Misno slavlje je predvodio voditelj te misije fra Petar **Gulić**. Na misi je bilo nazočno 80 sinjskih alkara, koji su sudjelovali na svečanom otvaranju Oktoberfesta u Münchenu.

Knjiga *Marijan Jaić – obnovitelj među preporoditeljima* sazdana je od šest poglavlja, a prethodi joj uvodno poglavlje koje predstavlja Jaićev život i djelo i odmah ga svrstava među sudionike ilirskog pokreta i hrvatskog narodnog preporoda. Takav opći sud o Jaiću dopuštaju dosadašnja istraživanja povjesničara hrvatske književnosti toga vremena (Forko, Drechsler, Matić, Švagelj, Jelčić i drugi), a također i povjesničara hrvatske glazbe (Kuhač, Vidaković, Šaban, Golenić i drugi). Oni su, naime, Jaića (Slavonski Brod, 1785. – Budim, 1858.) uvijek spominjali kao aktivnog sudionika tih presudnih kulturnih i društvenih zbivanja za određenje Hrvatske u prvoj polovici prošlog stoljeća. Kako je povodom 200. obljetnice Jaićevog rođenja održan u Brodu prigodni znanstveni skup, koji je ponovno proučavao književno i glazbeno djelo, i on je

potvrdio tu temeljnu njegovu pripadnost spomenutim kulturnim gibanjima u prošlom stoljeću.

Pisac na početku knjige ispituje Jaićevo školovanje i učiteljsko djelovanje kao profesora teologije u Vukovaru i Aradu. Posebnu pozornost posvećuje njegovom upravnom djelovanju među slavonskim i podunavskim franjevcima u razdoblju kasnog jozefinizma i neposredno prije prevrata 1848. godine i zatim prije i poslije 1855., tj. u vremenu uspostave konkordata između Svete Stolice i Habsburške monarhije. Zatim predstavlja čitateljima sveukupno Jaićevo književno djelovanje. Kod toga uspijeva uvjerljivo ukazati da je Jaićevo pisanje jedva razumljivo bez poznavanja njegove povezanosti s kulturnom baštinom koju su njegovali hrvatski franjevci u Slavoniji i Podunavlju još od kraja XVII. stoljeća pa sve do Jaićeva vremena. Jaića je u poznavanje te baštine uveo njegov učitelj Marijan Lanosović (1742. – 1812.) pa on trajno pokazuje odlučnost njegovati kulturna zanimanja koja je primio iz te tradicije, ali istodobno i aktivno odgovarati perom na kulturne potrebe svoga vremena i svog okruženja. Upravo su to razlozi Jaićevog spisateljskog djelovanja. Osobni glazbeni dar nužno je Jaića u izabranoj životnoj sredini usmjerio cjelovitoj ljubavi prema crkvenoj glazbi.

Posljednje poglavlje je pisac knjige o Jaiću naslovio *Glazba u službi bogoljubnosti i narodnog jedinstva*. Napominje da je opravdano zaključiti da je Jaić još kao student teologije usvojio prosječnu glazbenu kulturu franjevačkih orguljaša u Slavoniji i Podunavlju, jer sam priznaje da nije "u general bassu utemeljit". Bilješka da je njegov gimnazijski učitelj Lanosović 1786. objavio ilirsku pjesmu koja se pjeva pod misom opravdava pretpostavku da je upravo Lanosović bio Jaiću i prvi glazbeni odgojitelj. Premda je orguljaška služba Jaiću bila samo nuzgredna zadaća, on je već u 32. godini života objavio pjesmaricu koja od svog drugog izdanja nosi popularni naziv *Vinac bogoljubnih pisamah* (Budim, 1830.). Dva desetljeća nakon *Vinca* objavio je Jaić pjevnik *Napivi bogoljubnih crkvenih pisamah* ponajviše u poznatoj pjesmarici *Vincu* naimenovanj zadržanih (Budim, 1850.). I *Vinac*, a zatim i *Napivi* otkrivaju Jaićevu osnovnu namjeru: potaknuti narod na veću "bogoljubnost" i pružiti prilog duhovnoj obnovi svoga naroda razvijajući njegovu glazbenu kulturu, i to napredovanjem u crkvenom pjevanju.

Pisac ne vrednuje Jaićev strogo glazbeni rad, već ga prosuđuje s motrišta njegovog literarnog sadržaja i pastoralnog usmjerenja. Stoga predstavlja podroban pregled sadržaja pjesmarice i pjevnika. Pjesme dijeli u tri glavne skupine: euharistijske, glavnih liturgijskih vremena te marijanske i svetačke; možda bi bilo ispravnije prvu skupinu nazvati misnim ili bogoslužnim pjesmama. Taj pregled jasno kazuje koji je bio program crkvenih pjesama i popijevki u krajevima gdje se u prvoj polovici XIX. stoljeća govorilo štokavskom ikavicom, tj u Slavoniji i u etničkoj dijaspori u Podunavlju. Zanimljivo je slijediti piščevo traženje književnih izvora *Vinca*. U tom nastojanju mu je vodič sam Jaić jer se u svojim zapisima poziva na baroknog književnika i teologa, isusovca Antuna Kanižlića, ali i bibliograf Kukuljević koji je 1860. godine upozorio da se je Jaić služio zbirkom pjesama *Bogoslovne pismice... varoši Baje* (Pečuh, 1784.). Pisac je otkrio da je tu tzv. *Bajsku pjesmaricu* priredio franjevac Petar Lipovčević, ali da i on slijedi Kanižlićev izbor pjesama.

Sredinom XVIII. stoljeća je, naime, zamro na tom području franjevački izbor pjesama i popijevki o kojima danas svjedoče pjevnici franjevca Filipa Vlahovića Kapušvarca (rođen prije

1700. a umro u Brodancima 1755.). Kanižlić je obnovio pučku popijevku u Slavoniji i među Hrvatima u Podunavlju, poštujući u svom izboru isusovačku pučku crkvenu glazbu prethodnog razdoblja. Jaić je pak nastavio njegovati isusovačku glazbu po Kanižliću usavršenu, poštujući također nova shvaćanja prosvjetiteljskog pastoralnog bogoslovlja koje je i u slavljene mise uvelo jednostavno pučko pjevanje. Uz spomenute književne izvore pisac smatra da je Jaić prihvatio nastojanje dakovačkih biskupa iz prve polovice XIX. stoljeća koji su prihvaćali glazbeni standard Zagrebačke biskupije koja je pak nastojala i u svoje štokavske krajeve prenijeti pjesmu i napjeve iz kajkavskog dijela biskupije.

Svakako su *Vinac* i *Napivi* postali molitvenik i pjesmarica hrvatskog življa na području Slavonije, Srijema, Bačke i među Hrvatima u sjevernoj etničkoj dijaspori u Podunavlju. Jaić je vjerovao da su oni u službi duhovne obnove tog življa, svjestan da su istovremeno čimbenici njegovog kulturnog preporoda. Tako je zapravo crkvenu glazbu smatrao djelatnim elementom duhovnog i kulturnog preporoda hrvatskog naroda. Jaić, naime, izričito tvrdi da njegov melografski rad treba služiti ostvarenju ciljeva hrvatskog preporoda, tj. biti sredstvo bogoštovnog, jezičnog i glazbenog razumijevanja te kulturnog i političkog zajedništva Hrvata bez obzira na kraj u kojem žive. Njegova pak zbirka njemačkih crkvenih pjesama, *Sammlung* (Pest, 1856.), ukazuje da je Jaić u crkvenoj glazbi vidio ne samo sredstvo duhovne obnove svog naroda nego i čimbenik zajedništva svih katolika u Podunavlju.

Istraživači Jaićevog rada, napose glazbenog djelovanja, nisu do sada uočili takvu njegovu usmjerenost. Pisac ove nove knjige o Jaiću pokazuje kako je Jaić tu zadaću duhovne i crkvene obnove povezo s programom ilirskog pokreta i hrvatskog narodnog preporoda; zapravo je on unio ovu osobitu duhovnu sastavnicu u program hrvatskog narodnog preporoda. Kako i crkvena glazba predstavlja dio te sastavnice, ova monografija o Jaiću zavređuje pažnju svih koji žele bolje poznavati prošlost hrvatske crkvene glazbe.

Petar Antun KINDERIĆ

Miroslav Vuk Croatia

HRVATSKE RÔMARSKE POPIJEVKE

HKD Sv. Jeronima (Sv. Ćirila i Metoda)

Zagreb, 1996.

Hrvatsko kulturno naslijeđe obogaćeno je izdavanjem nove zbirke pučkih popjevaka, u prvom redu onih iz Međimurja i Gradišća, ali ovaj put rômarskih, tj. hodočasničkih.

Zasluga je to neumornog Miroslava Vuka koji nedugo nakon zbirki adventskih i božićnih popjevaka i ovom zbirkom posvjedočuje svoju ljubav prema takvom iskazu narodne duše, a i želju da se taj iskaz ne utrne, da živi i u budućnosti.

Priredivač zbirke je obavio golem posao jer - kako sam kaže u *Predgovoru* - osim u *Cithari octochordi* nigdje nisu objavljeni i napjevi pojedinih popjevaka, pa ih je morao sam zapisati prema pjevanju pjevača rômara. To se, međutim, ne odnosi na sve ostale popijevke, tj. one izvan *Cithare* (iz koje ih ima samo 6), jer su, one novije poput npr. *Zdravo, Djevo, Hoćemo Boga* i niza drugih već bile objavljivane.